

N:o 14.

Ank. till Riksd. Kansli d. 21 Mars 1873, kl. 12 midd.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om ändringar i Kongl. förordningen angående allmänt Kyrkomöte den 16 November 1863.

Denna motion (N:o 178) har blifvit väckt inom Andra Kammaren af Herrar P. Olsson från Helsingborg, G. Jonsson, O. B. Olsson, Nils Nilsson, Per Nilsson i Kulhult, Ola Andersson, A. W. Wigardt, L. J. Svensson, Per Nilsson i Espö, Anders Persson, Olaus Claesson, Åke Andersson, P. Lamberg, Iwar Månsson, J. W. Lundqvist, Ola Jönsson, Ol. Östling, Jöns Andersson, Sven Nilsson i Österslöf och Lasse Jönsson, hvilka föreslagit, att ofvannämnda Kongl. förordning måtte ändras i hufvudsaklig öfverensstämmelse med följande grunder:

»1:o att antalet mötesmedlemmar måtte ökas till minst det dubbla, eller 60 presterliga och 60 lekmanna-ombud, för att skäligen kunna kallas en svenska kyrkans representation;

2:o att elektorssvalen blifva gemensamma för både prester och lekmän, på det sätt som för elektorssval till lekmanna-ombud nu stadgadt är, och att vid ombudssvalen alla valmännen gemensamt välja först de presterliga och sedan de lekmanna-ombud, som skola för valkretsen utses, till hvilka sednare äfven prester må väljas;

3:o att hvar och en till tienstgöring inom kyrkan berättigad och förpligtad prestman må tillerkännas valrätt och valbarhet så väl vid elektorssvalen, som vid ombudssval till kyrkomötet;

4:o att tiden för kyrkomötets sammankallande måtte, med nu gällande undantag, bestämmas till hvar tredje år.»

Bih. till Riksd. Prot. 1873. 7 Saml. 8 Häft.

Lag-Utskottet, som enligt erhållen remiss nu går att häröfver sig yttra, har ansett sig dervid böra först betrakta de särskilda yrkandena i och för sig, utan afseende å frågan, huruvida det kan vara lämpligt för Riksdagen att redan nu taga initiativet till väsentliga förändringar i den så nyligen införda kyrkomötesförordningen, till hvilken fråga Utskottet sedermera vill återkomma.

Hvad således angår det första af de utaf motionärerne gjorda yrkanden, eller att antalet af kyrkomötets medlemmar måtte fördubblas, så torde den af motionärerne uttalade åsigt, att det i gällande författning bestämda antal vore alltför ringa, för att kyrkomötet skulle kunna uppbära sin ställning såsom svenska kyrkans representation, icke vara så alldeles obestriddig som motionärerne antaga. Enligt 9 § i åberopade Kongl. förordning tillkommer kyrkomötet att upptaga kyrkliga mål, som Konungen till detsamma öfverlemnar eller hvarom fråga af någon dess ledamot väckes; dock eger mötet ej att, utöfver hvad i grundlag medgifves, annat eller mera besluta än underdåniga utlåtanden samt föreställningar och önsksningar att hos Konungen anmälas. Och genom grundlagen är i nyssberörda afseende stadgadt, att kyrkomötet eger veto i frågor om stiftande, upphäfvande, ändring eller förklaring af kyrkolag, samt att för ändring af presterskapets privilegier fordras, jemte Konungens och Riksdagens beslut, bifall af kyrkomötet. I betraktande af det begränsade verksamhetsområde, hvartill kyrkomötet sålunda blifvit inskränkt, vill det ej förefalla oantagligt, att mötet med sin nuvarande sammansättning af 30 auldiga och 30 lekmanna-ombud, från landets olika delar, icke borde sakna insigter, tillräckligt stora och mångsidiga, för att institutionen med afseende härå må kunna motsvara sin uppgift, såvida eljest valen ske med den urskiljning som vederbör. Och hvad beträffar angelägenheten att de skiftande meningar bland menige man må kunna låta höra sig, hvilket naturligtvis befordras deraf att antalet ombud ökas, vill Utskottet erinra att, då det i grundlagen är svenska folket förbehållet att genom Riksdagen deltaga i kyrkolagstiftningen, dessa meningar icke sakna tillfälle att genom tillräckligt många organer göra sig hörda i allt hvad till denna lagstiftning kan hänföras. Annorlunda är väl förhållandet beträffande kyrkans liturgiska angelägenheter; men i afseende derå torde det kunna ifrågasättas, huruvida ej för deras ändamålsenliga handhavande den högre insigt och den specialkunskap, hvilka vanligen endast hos ett fåtal stå att finna, äro att föredraga framför den mångfald af mindre noggrannt öfvervägda meningar, som ett ökad antal medlemmar kan hafva att erbjuda. För öfrigt må erinras, att, derest ett större antal prester droges från församlingarne för att bevista kyrkomötet, deraf mången gång kunde uppkomma olägenheter i afseende på embetsgöromålens bestridande under tiden; äfvensom ej heller torde böra lemnas utan all uppmärksamhet de ökade kostnader för statsverket, hvilka föreslagna förändringen måste medföra.

I afseende dernäst på den yrkade förändringen i kyrkomötets sammansättning, så är nu gällande författning, såsom bekant är, bygd på den princip, att läroståndet och församlingarne skola vara representerade af lika antal ledamöter. Med tillämpning af denna princip är stadgadt, att de andlige ledamöterna skola bestå af samtliga biskopar i stiftet; pastor primarius i Stockholm; fyra bland teologiska fakultetens professorer eller ordinarie adjunkter, två från hvardera af rikets universiteter; samt en af vederbörande prestmän, som innehafva fullmakt å ordinarie embete eller tjänst eller sådant embete eller tjänst förestå, vald, med fullmakt å ordinarie embete eller tjänst försedd prestman från hvart stift och en från Stockholms stad; men att lekmanna-ombuden deremot skola bland de å kyrkostämman röstberättigade män väljas genom elektorer, pastoratsvis utsedde af dem, hvilka å sådan stämman ega rösträtt. Om nu, såsom motionärerne ifrågasatt, de presterliga ombuden för stiftet och Stockholms stad skulle väljas af samma elektorer, hvilka det tillkommer att välja lekmanna-ombud, blefve den presterskapet, såsom sådant, tillerkända representationsrätt vid kyrkomötet derigenom i väsendtlig mån minskad. Ty den valde betraktas i allmänhet såsom representant hufvudsakligen för sina valmän, äfven om dessa i sitt val äro begränsade inom kretsen af det andliga ståndet, och jemväl inom denna krets finnas säkerligen att tillgå målsmän för åsikter, ganska skiljaktiga från dem, som hysas af presterskapet, såsom en helhet betraktadt. Den föreslagna förändringen skulle följaktligen strida mot lagstiftarens afsigt, som var att man i kyrkomötets yttranden och beslut i allmänhet skulle kunna finna ett uttryck af läroståndets och församlingarnes gemensamma tanke. Förändringen skulle dessutom i viss mån innebära ett förringande af presterskapets rätt att gemensamt med Konung och Riksdag besluta i frågor rörande ändring i presterskapets privilegier; och om man erinrar sig att Presteståndet, då det med antagande af den nya Riksdags-ordningen afsade sig sin politiska betydelse såsom Riksstånd, antagligen gjorde det under förutsättning att dess då tillförsäkrade inflytande på privilegiiifrågorna skulle förblifva okränkadt, synes det vara en grannlagenhets-sak för Riksdagen att icke utan synnerligen giltiga skäl taga initiativ till minskning af detta inflytande.

Vidkommande tredje yrkandet, som afser att bereda så väl valrätt som valbarhet åt hvarje till tjänstgöring inom kyrkan berättigad och förpligtad prestman, så och då valrätt enligt gällande lag tillkommer icke blott, såsom motionärerne förmena, de prestmän, som innehafva fullmakt å ordinarie embete eller tjänst, utan äfven dem, hvilka sådant embete eller tjänst förestå, synes frågan om en ytterligare utsträckning af valbarheten, äfven om eljest antagliga skäl därför kunde anföras, dock icke vara af den vikt, att densamma, ensam för sig, bör föranleda en ändring i förevarande författning.

Slutligen hafva motionärerne i fjerde punkten föreslagit, att tiden för kyrkomötets sammanträden måtte bestämmas till hvar tredje i stället för hvar femte år; men då de frågor, hvilka falla under kyrkomötets behandling, i allmänhet väl icke äro af beskaffenhet att påkalla ofta återkommande möten; och då, enligt författningen, det är Konungen obetaget att sammankalla kyrkomötet så ofta det anses behöfligt, torde ej heller härutinnan någon ändring för det närvarande vara af oundgängligt behof betingad.

I allt fall och oafsedt den större eller mindre befogetheten af motionärernes yrkanden — förutsatt att de icke grunda sig å verkligt trängande behof, hvilket Utskottet för sin del ej kan medgifva — torde det vara alldeles obestriddigt, att den erfarenhet, man hitintills haft att tillgå, är alltför kort och inskränkt, för att sätta lagstiftaren i tillfälle att med tillförlitlighet bedöma den verkan de föreslagna reformerna kunde komma att medföra; hvarförutom med skäl torde kunna ifrågasättas, huruvida ej initiativ till ändringar i denna författning lämpligare utgå från kyrkomötet sjelft än från Riksdagen. Åtminstone synes det, som om Riksdagen kan afvakta ett mera allmänt uttalande vare sig inom eller utom kyrkomötet, innan den med sin auktoritet ingriper till rubbande af sjelfva grundvalen för den så nyligen ordnade kyrkorepresentationen.

På grund af hvad nu är anfördt, hemställer Utskottet vördsamt,

att ifrågavarande motion måtte af Riksdagen lemnas utan vidare afseende.

Stockholm den 20 Mars 1873.

På Utskottets vägnar:

H. G. v. Gegerfelt.

Reservationer:

af Herr *Königsfeldt*, såvidt de af motionärerne i 3:dje och 4:de punkterna ifrågasatta lagförändringar blifvit afstyrkta; samt

af Herrar *Sven Nilsson*, *N. Petersson* och *Westerdal*.

Herr *Philipsson* har begärt få antecknad, att han i frågans behandling inom Utskottet icke deltagit.